

Справа “Лабзов проти Росії” (Labzov v. Russia)

У рішенні, ухваленому 16 червня 2005 року у справі “Лабзов проти Росії”, Суд постановив, що:

- було порушено ст. 3 Конвенції стосовно заборони нелюдського чи такого, що принижує людську гідність, поводження;
- не було порушено ст. 34 Конвенції стосовно права на індивідуальну скаргу.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 2000 євро на відшкодування моральної шкоди.

Обставини справи

Заявник Владімір Лабзов є громадянином Росії, народився 1956 року у м. Чебоксари (Росія). Він є менеджером приватного будівельного товариства.

У квітні 2000 року заявника було звинувачено у шахрайському привласненні майна товариства (трактора і вантажівки) та взято під варту. Втім, після першого допиту, оскільки у заявника виникли проблеми із серцем, його було допроваджено до лікарні. У травні 2000 року заявника – з огляду на поліпшення стану здоров’я – перевели у слідчий ізолятор.

У серпні 2000 року після закриття кримінальної справи заявника було звільнено на підставі закону про амністію.

Умови, в яких заявника тримали під вартою, описувались сторонами неоднаково.

Заявник стверджував, що він перебував у камері площею 15 кв. м., у якій кількість засуджених упродовж часу його перебування під вартою змінювалася в межах від 35 до 40 осіб. Втім у камері було розміщено лише 20 ліжок. Арештанти змушені були чергуватися, аби поспати. А через постійний шум та штучне освітлення заснути було важко. Туалет знаходився у камері. До того ж, він майже завжди був зайнятий, оскільки багато в’язнів потерпали від дизентерії. У туалеті був отвір для спостереження; а охоронцями здебільшого були жінки.

Заявник стверджував, що у камері не були жодним чином виділені місця для сну та вживання їжі. На вікнах висіли металеві ширми, які не пропускали денне світло. Камера була насичена вошами, тарганами та щурами. Лише один раз на тиждень в’язні могли скористатися душем. Щодня дня їх виводили на дах будівлі для одногодинної прогулянки.

Уряд, зі свого боку, зазначив, що у камері, яка була розрахована на 10 осіб, знаходилось зазвичай 22 особи. Приміщення регулярно провітрювали, а туалет був розміщений у виділеному місці у кутку. Уряд стверджував, що хворих осіб тримали окремо від здорових.

Заявник також повідомив Суд про те, що у грудні 2002 року він зазнав тиску і погроз від низки посадовців, які змушували його відмовитись від звернення до Суду.

Зміст рішення Суду

Спираючись на ст.3 Конвенції, заявник скаржився на умови його тримання в ув’язненні. Згодом він також повідомив про спроби компетентних органів змусити його відмовитися від звернення до Суду.

Суд передусім звернув увагу на те, що версії подій, викладені сторонами, відрізнялися щодо окремих умов ув’язнення. Втім Суд відзначив, що зрештою Уряд погодився із заявником стосовно кількості затриманих, які разом з ним перебували у камері. Отож Суд встановив, що упродовж 35 днів перебування під вартою на заявника припадав лише 1 кв.м. особистого простору. Також п. Лабзов був змушений ділитися ліжком з іншими в’язнями, тобто чергуватися з ними, аби поспати. Перебувати на свіжому повітрі дозволялось лише протягом однієї години. Відтак решту часу (23 години) заявник залишався ув’язненим у камері.

Вже тільки те, що заявнику доводилось жити, спати та користуватись туалетом разом з такою великою кількістю інших в’язнів, було достатнім фактом, аби викликати у заявника психічний розлад та переживання того ступеня, який перевищує неминучий рівень

страждань, що заподіюється особі самим фактом перебування під вартою. Також ці обставини могли, цілком імовірно, породити у заявника відчуття тривоги, страху та самознецінення, які, зі свого боку, принижували людину і позбавляли її відчуття безпеки.

Хоча заявнику і не вдалось подолати виправдані сумніви стосовно того, що вентиляція, опалення, освітлення та інші санітарні умови були неприйнятними у світлі вимог ст. 3 Конвенції, Суд відзначив, що п. Лабзов, з огляду на стан його здоров'я, потребував лікування. Зазначені обставини разом із фактом надмірного переповнення камери означали, що умови ув'язнення, в яких перебував заявник, порушили допустимий згідно зі ст. 3 Конвенції спосіб поводження з людиною.

Далі Суд відповів на аргумент Уряду про те, що відповідні органи не переслідували наміру змусити заявника страждати. Суд відзначив, що хоча й питання стосовно того, чи було спрямоване поводження на приниження людини та позбавлення її відчуття безпеки, має братися до уваги, відсутність такої мети не перешкоджає визнанню порушення ст. 3 Конвенції. Відтак Суд постановив, що мало місце порушення цієї статті.

Щодо скарги заявника на порушення ст. 34 Конвенції Суд відзначив, що попри те, що посадовці, на яких вказував заявник, справді допитували його, у справі були відсутні докази про те, що зазначені особи змушували заявника відмовитися від своєї заяви до Суду. Тому Суд постановив, що ст. 34 Конвенції порушено не було.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПРН України М.Ю. Пришляк та П.М. Рабіновичем.